

Yoksa, bâzı maddelerini değiştirip, eskisinden de daha geriye gitmek üzere bir petrol kanunu kabul etmeyelim; ama yasama çoğunluğuna dayanarak bir tarafta Adalet Partisi, yürütme çoğunluğunda Sayın Melen'in birbirine tıpa tıp uygun zihniyetleri bu kanunu çıkarırsa, mücadele bitmeyecektir, devam edecektir.

Petrol reformu ortamın solu politikasında, halkın yanında, halkın yararını ve Türkiye'nin menfaatlerini düşünen Cumhuriyet Halk Partisinin politikasıyla bu politikalar mücadele edecek, devam edecektir, ama, er geç bir gün Türkiye kendi petrolünün tek efendisi olacaktır.

Saygılar sunarım. (C. H. P. sıralarından «alkışlar»)

BAŞKAN — Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Sayın Nuri Kodamanoęlu, buyurun.

Komisyonunda mı söz istiyor efendim?

GEÇİCİ KOMİSYON SÖZCÜSÜ M. KÄZİM KARAAĞAÇLIOğLU (Afyon Karahisar) — Sayın Bakandan sonra efendim.

BAŞKAN — Peki efendim.

ENERJİ VE TABİİ KAYNAKLAR BAKANINI NURİ KODAMANOęLU (Nięde Milletvekili) — Sayın Başkan, Yüce Senatonun değerli üyeleri;

Petrol reformu kanunu tasarımız řu anda Millet Meclisinde gördüğü birtakım değişikliklerle beraber incelemenize sunulmuş bulunmaktadır. Konu üzerinde geğen oturumda değerli hatiplerin bir kısmı mütalâalarını dinledik. Şimdi izin verirseniz, Hükümet adına önce hazırladığımız tasarımın anafelsefesini ve bu tasarıya vücut veren ihtiyaç ve şartları genel çizgileriyle arz edeyim. Bilâhara da burada gerek Hükümet tasarısı üzerinde, gerek genellikle buraya gelen metin üzerinde görüşlerini ifade etmek lütfunda bulunan değerli üyelerin mütalâalarına, Hükümetin anlayışı içerisinde cevap vermeye çalışayım.

Sayın senatörler; petrol asrımızın en önemli enerji kaynağıdır. Halen, dünyada kullanılan enerjinin % 50'sinden fazlası petrolle karşılanmaktadır. Ayrıca, petrolden elde edilen ürünler, plâstik sanayiinden, uzay araştırmalarına kadar hemen her sahaya girmiştir. Böylece, petrol büyük bir hammadde rolü oynamaktadır.

Ülkemizde de petrol ihtiyacı, Cumhuriyetin her devrinde kendisini şiddetle hissettirmiştir. Özellikle Türkiye'de petro kimya sanayiinin kurulması ve sanayiin ancak çok büyük kapasitelere ulaşmasıyla iktisadî olabilmesi, öte yandan karayolu ulaşımındaki büyük ve süratli gelişme, petrolün gerek hammadde ve gerekse enerji kaynağı olarak ihtiyaç ve önemini büyük ölçüde artırmıştır.

1961 yılında 785 bin ton olan petrol tüketimimiz, 1971 yılında yaklaşık olarak 9 milyon tona yükselmiştir. 1980 yılında ise, tüketimimizin en az 20 milyon ve belki de 25 milyon ton olacağı tahmin edilmektedir.

Petrol tüketimimiz 1990 yılında en az 55 milyon ve muhtemelen 75 milyon tona çıkacağı tahmin edildiğine göre, gelecek için ihtiyacımızın büyük bir süratle artacağı ortaya çıkmaktadır. Öte yandan 1961'de kullandığımız petrolün yarısından azını ithal ederken, 1971 yılında tükettiğimiz petrolün % 60'ını dışarıdan satın almağa mecbur olduk. Bu yüzden geğen yıl ödediğimiz döviz 90 milyon dolardır. 1980 yılında ise, ithal edeceğimiz petrol için bugünkü fiyatlarla 250 milyon dolarlık döviz ihtiyacı olacaktır. Bu rakamlar petrolün Türk ekonomisindeki yerini ve önemini belirtmek için yerlidir, sanırım.

Türkiye'de petrol arama işlerine fiilen 19. yüzyılda başlanmıştır. Bu çalışma bâzı petrol emarelerine rastlanmasından öteye bir sonuç getirmemiştir. Cumhuriyetle beraber Devlet petrol aramasını bizzat ele almış ve 1926'da 792 sayılı Petrol Kanunu çıkarılmıştır. Bu kanun petrol arama ve işletme hakkını Devlete vermiştir. 1934 de ilk derin sondaj yapılmış; fakat petrol bulunamamıştır. 1935'de 2804 sayılı Kanunla Maden Tetkik ve Arama Enstitüsü kurularak ciddi arama dönemi başlamıştır. İlk petrol 1940'da bulunmuş, 1951'de üretime geçilmiştir.

Memleketimizde petrolün varlığı artık anlaşılmış idi. Yeni kaynakları süratle bulmak, işletmeğe açmak lâzımdı. Ancak bütçe imkânlarının sınırlı olması, malzeme ve kalifiye personelin hariçten getirilmesi yüzünden çalışmalar çok yavaş gitmekte idi. Türkiye'de mevcudiyeti kuvvetle tahmin edilen petrol kaynaklarından biran önce yararlanmak zarureti karşısın-